

Než půjde do školy - pro rodiče budoucích prvňáčků 😊

Rodiče si s dětmi čtou a povídají méně než dříve, ale o to více našly v rodinách uplatnění počítačové hry a televize. Pokud si rodiče nejsou jistí, zda jejich ratolest zvládne nástup do Základní školy v řádném termínu, měli by navštívit schopného dětského psychologa, který se zaměřuje na předškolní děti a konzultovat s ním schopnosti dítěte a případně zvážit odklad školní docházky. Odklad školní docházky je pro dítě méně traumatizující, než když dítě musí odejít na začátku školního roku zpět do Mateřské školy.

Co by mělo dítě znát:

- znát a dodržovat základní hygienu
- používat základy slušného chování (pozdravit, poprosit, poděkovat, ...)
- znát základní údaje o sobě a své rodině (jména rodičů, sourozenců, bydliště, své datum narození)
- jíst příborem
- samostatně se obouvat a oblékat
- správné držení tužky a „nerýt“ s ní
- splnit zadaný úkol a soustředit se na něj
- prostorová orientace (co je dole, nahoře, ...)
- vyjmenovat dny v týdnu
- vybarvovat a vystřihovat jednoduché tvary
- počítat do deseti (ne sčítat, odčítat, ...)
- zpívat a recitovat
- správně vyslovovat hlásky

Většina dětí ve věku 6-7 let je bez problémů a vše lehce zvládá. Problémy ve škole hrozí jen v tom případě, když se objeví nedostatek ve více oblastech, např. v oblasti myšlení, řeči, paměti, pozornosti atd.

To, co budeme dále popisovat, považujeme za důležité a pro předškolní věk zvládnutelné. Dítě v mateřské škole se s těmito věcmi setkává v mateřské škole v různých situacích neplánovaných i organizovaných učitelkou, v různých denních činnostech. S mnohým se setkává i doma. Proto je důležité s dětmi hodně mluvit, podněcovat je k přemýšlení, dávat jim knihy na prohlížení, sledovat, jak drží tužku, zajímat se o jejich výtvary.

Jemná motorika

Nejběžnější, ale zároveň nejdůležitější je držení tužky při kreslení. Nesprávné návyky získané v útlém dětství se nejen později špatně odstraňují, ale způsobují ve škole problémy (neúhledné písmo, pomalé tempo psaní, vynechávání písmen, rychlá únava ruky).

Mezi základní motorické dovednosti patří i zacházení se štětcem, nůžkami, zvládnutí různých pracovních technik jako je modelování, malování, kreslení, navlékání korálků, sestavování, skládání stavebnic a skládaček.

Problémy v jemné motorice se projevují tím, že dítě se záměrně vyhýbá kreslení, nerado kreslí a kresba vypadá, jakoby ji nakreslil někdo mnohem mladší. Bývá také neúspěšné v sebeobsluze - má problémy při jídle s příborem, zapínání knoflíků a zipů, zavazování tkaniček. Často neúmyslně rozbíjí věci.

Správné držení tužky je návyk, který usnadní dítěti pozdější práci ve škole. Je to i jeden ze znaků zralosti pro školu. U dětí, které už mají zafixovaný nesprávný úchop, je v období 5-6let ještě vhodná doba k nápravě (nejedná se o precvičování leváků). Doporučují to odborníci se zdůvodněním, že když dítě drží tužku jinak a dobře se mu kreslí, neznamená to, že se mu bude dobře psát. Kreslení snese mnohé, ruka si častěji odpočine. Psaní je náročnější. Při nesprávném držení se ruka více namáhá, což způsobuje únavu nervového systému a oslabení výkonu (neúhledné písmo, pomalé tempo psaní). Je však třeba jednotný postup, v MŠ i doma. Dohlédnout na dítě, když si kreslí.

Hrubá motorika

Předškolák by měl mít osvojeny základní pohybové dovednosti, např. překonat určitou vzdálenost přeskokem, skákat po jedné noze, umět chytat a házet míč atd. Tyto dovednosti většinou nedělají dětem potíže. Problémem bývá souhra pohybu s kontrolou zraku a myšlením, tzv. vizuomotorická koordinace. Nedostatky v této oblasti se projeví opět nešikovností, neobratností.

Vnímání

Je další oblastí, která významně ovlivňuje příští školní úspěšnost. Jde především o vnímání zrakové a sluchové. Mimo rozlišení různých zvuků by mělo také umět sluchově rozlišit alespoň první hlásku ve slově (pes - p), případně vymyslet další slovo, které začíná stejnou hláskou. Ideální by bylo, kdyby děti před nástupem do školy uměly určit jak první, tak poslední hlásku ve slově, rozložit jednoduché slovo na hlásky a naopak je také složit. To je totiž velmi důležitý předpoklad zvládnutí psaní a čtení.

V oblasti zrakového vnímání by mělo popsat celý obrázek, na zdánlivě stejných určit shody a rozdíly (zprvu na obrázcích konkrétních, pak již abstraktnějších, např. různé geometrické tvary). Dítě by mělo také umět doplnit nedokončený obrázek a orientovat se v ploše i prostoru. Rozlišit, co je vpravo, vlevo. Mělo by se orientovat v pojmech nahoře, dole, uprostřed, vedle, vpředu, vzadu, blíž, dál, složit obrázek dle předlohy (typ puzzle) nebo jednoduchý rozstříhaný obrázek bez předlohy.

Myšlení

V této době by mělo znát spolehlivě všechny barvy, umět vyjmenovat různé druhy např. zvířat, ovoce, zeleniny, květin. Popsat, co vidí na obrázku, nepřeskakovat z věci na věc, postupovat již trochu systematicky. Dále také vyjádřit slovně děj obrázku, umět odhadnout příčinu a následek (např. co asi bude následovat po obrázku okna rozbitého míčem) - to je již prvopočátek logického úsudku. Dítě by také mělo umět vyprávět krátký příběh postupně tak,

jak se udál (např. co prožilo v MŠ). U jednoduchých příkladů dokáží zobecnit, co mají některé věci společného (židle, stůl, skříň = nábytek), rozlišit, co je pravda a co ne (cukr je sladký a sůl také), tvořit protiklady (mokrý -suchý). Umějí také jednoduché říkanky a vymyslet rýmy, dovyprávět jednoduchý příběh, z několika slov sestavit smysluplnou větu. Mělo by umět řešit správně různé situace (co uděláš, když rozliješ vodu).

Řeč a vyjadřovací schopnosti

Myšlení je vyjádřeno řečí. Obě tyto dovednosti se navzájem podporují a ovlivňují. Co by mělo v oblasti řeči dítě umět? Mělo by hlavně mít slovní zásobu odpovídající věku - mělo by umět souvisle odpovědět několika slovy na otázku, vyprávět nějaký zážitek, příběh, děj pohádky, popsat předmět nebo obrázek. Umět krátké říkanky, básničky. učitelé v prvních třídách si často stěžují na chudou a omezenou slovní zásobu, na to, že děti odpovídají jen krátce, nedokáží se rozmluvit, používají stále stejných slov. Proto je dobré, umí-li dítě vyjádřit jednu věc několika slovy (sněží -padá sníh-chumelí). Velmi důležitá je i správná výslovnost. Až 60% dětí nastupuje do první třídy s vadou řeči. Přitom vada řeči silně ovlivňuje úroveň čtení, diktátu i opisu. Jestli opravdu chceme pro své dítě něco udělat, měli bychom mu pomoci odstranit vadu řeči před vstupem do školy, nenechat ho nastoupit s tímto velkým handicapem.

Soustředění a paměť

Dítě v tomto období by se již mělo plně soustředit na určitou věc deset až patnáct minut, kdy by se nemělo nechat vyrušit nedůležitými podněty. Tím pádem by mělo opět již rozlišit, co je důležité a co ne.

Neméně důležitá je také paměť - zde se uplatní znalost básniček, písniček, říkanek. Dítě by mělo umět zopakovat po nás několik slov, z oblasti zrakové a sluchové paměti si pak zapamatovat několik předmětů a vyjmenovat je, včetně geometrických tvarů, které dovede napodobit.

Emocionální (citová) zralost

Budoucí prvňák by měl zvládat určité sociální situace. Jde o to, aby nebyl příliš úzkostný, bojácný, nesmělý ve vztahu k druhým, a to jak dospělým, tak k dětem, aby se dovedl zapojit do hry mezi svými vrstevníky, uměl s nimi navázat kamarádské vztahy, ale uměl se i správně zachovat, když s ním jiné dítě nezachází dobře. Mělo by se umět podřídit autoritě dospělého i určitému režimu a řádu. Mělo by mít zájem o školu a učení, nebýt již příliš hravý, dětský, zajímavější se jen o hračky a hraní. Měl by také umět již částečně ovládat své city, snést i neúspěch bez křiku a pláče. Neměl by být výrazně nesoustředěný, neklidný. To přináší po nástupu do školy problémy, u některých dětí se však jedná o vývojovou poruchu, kterou nelze úplně odstranit (dětí s LMD), u jiných se ale dožíváním nervové soustavy některé projevy zmírňují.

Dítě v tomto období by mělo být již částečně samostatné - v první řadě to znamená samostatnost v sebeobsluze (obléknout se, obout, zavázat tkaničky, jíst přiborem, uklízet a dávat si pozor na své věci). Dále by se mělo ztotožnit s určitým pravidelným denním rytmem (vstávání a usínání v pravidelnou denní dobu). Také by mělo znát a dodržovat některá základní pravidla společenského chování (umět pozdravit, poprosit a poděkovat) a mít osvojeny hygienické návyky. Požadavky uvedené v této části se mohou zdát samozřejmé, ale

u dětí, kterým se rodiče nevěnují nebo i u dětí, které ještě nenavštěvovaly některé z předškolních zařízení, mohou činit velké potíže.

Fyzická zralost

Dítě by mělo mít dobrý zdravotní stav.